

Think & Drink ...

met de jongerenvoorzitters

30 oktober – 17u30-20u30

Beurskafée – Brussel

BEKNOPT VERSLAG

Na een korte [inleiding](#) waarin de context en het opzet van de Thinks & Drinks geschetst werd, stelden de vijf jongerenvoorzitters zichzelf kort voor aan een beperkt, overwegend jong en sterk geïnteresseerd, publiek. Vanuit een comfortabele zetel stelden ze hun visie scherp op de twee brede thema's van de avond. Hoe kan middenveld en overheid omgaan met nieuwe generaties en nieuwe organisatievormen? En welke actoren kunnen en moeten wat doen om uit de huidige crisissfeer te geraken? Elk thema werd door een aantal jongerenvoorzitters voorbereid via een schriftelijke bijdrage. Die stelden ze beknopt mondeling voor en vormden de aanzet voor de verdere discussie. Deze bijdrages zijn in onderstaand beknopt verslag verwerkt.

Nieuwe generaties & nieuwe organisatievormen: hoe mee omgaan?

Het thema werd kort ingeleid door moderator Anton Schuurmans. **Frederick Vandeput (Jong VLD)** trapte af door te stellen dat het maatschappijbeeld van een liberaal vertrekt vanuit het individu. Hij ziet de samenleving als een som van individuen waarbij het individu centraal staat en de overheid en het middenveld daaraan ondergeschikt zijn. Ze beseffen dat ze met dit uitgangspunt een unieke plaats innemen in het huidige politieke spectrum.

Als liberaal gelooft hij in de opbouw van een samenleving door mensen, niet door structuren of instellingen. Het 'middenveld van mensen' moet net zoals de markt constant openstaan voor vernieuwing, oa door sterke concurrentie. Ambitieuze organisaties groeien terwijl organisaties die het minder doen verdwijnen. Concreet ziet hij een noodzakelijke verschuiving van de financiering van de aanbodzijde (structuren) naar de vraagzijde (mensen). Hij ziet de financieringstendens in de zorg als een goed voorbeeld dat mogelijks ook kan werken in andere maatschappelijke domeinen.

Hij stelt dat verenigingen rond engagement moeten draaien, maar dat het verleidelijk en soms bijna noodzakelijk is om te werken 'naar de centen', om te voldoen aan de subsidie-eisen. En dat is jammer. Verenigingen moeten er blijven over waken dat ze zich richten op hun kernwaarden in plaats van op het mogelijke subsidiegeld.

In het digitale ligt een sterke uitdaging en veel potentieel voor zowel nieuwe verenigingsvormen als voor de klassiekere verenigingen. Zo kan je mensen laagdrempelig binden en vervolgens uitdaging aangaan om hen een extra engagement te laten opnemen voor je vereniging. Fijn is ook dat het taal

en grenzen overschrijdt en snel kan gaan. Maar hij nuanceert ook: “sociale media is een goeie manier om een buikgevoel te capteren, maar het specialistenwerk is voor verenigingen”.

Het ontstaan van nieuwe verenigingsvormen met gelijkaardige doelstellingen als bestaande verenigingen is een goede zaak omdat het iedereen wakker en scherp houdt. Want uiteindelijk staat het engagement centraal, binnen welke context dit ook gebeurt.

Maite Morren (Jongsocialisten) bereidde ook dit thema voor. Zij laat zich sterk leiden door vrijheid, gelijkheid, solidariteit, duurzaamheid en internationalisme. Ze hamert erop dat dit geen lege concepten zijn, maar waarden die elke dag gerealiseerd moeten worden. Mét (zelf)vertrouwen, overtuiging én een open blik. Ook tegenover de kansen die nieuwe vormen van engagement bieden. Dit zorgt tegelijk voor meer durf en voor acties of campagnes die echt een impact hebben. Het middenveld moet vertrouwen in zichzelf, in haar boodschap en daar consequent voor gaan. Ze gelooft sterk in kleine daden met opgemerkte slagkracht, zoals een groep vrijwilligers die een parkfeest organiseert, een buurt die de stad mooier wil maken door de gevels tot kunst te verheffen, fietsers die zelf een fietspad tekenen op straat enz.

Bram Van Braeckvelt (Groen) ziet in tegenstelling tot zijn liberale collega het middenveld wél als een essentieel bouwblok van de samenleving. Hij stipt aan dat de geschetste uitdagingen én de oplossingen vooral op het lokale vlak liggen. Daar gebeurt het. Hij stelt onomwonden dat de korte termijn financiering van verenigingen via projectfinanciering vele verenigingen aan het wurgen is. Projectfinanciering kan zeker nuttig zijn, maar een basisfinanciering blijft nodig voor bijvoorbeeld de continuïteit en effectiviteit van werkingen. Hij pleit terzake voor een duidelijk wettelijk financieringskader voor het middenveld. Hij benadrukt verder dat het middenveld blijft worstelen met het integreren van multiculturaliteit in haar werking en roept organisaties op daar sterker op in te spelen. Over inspraak van verenigingen stelt hij dat adviesraden-zo goed en zo kwaad het kan- hun rol spelen, maar dat politici over het algemeen veel te weinig luisteren.

Ralph Packet (N-VA) onderstreept vooreerst het fundamentele verschil tussen zijn visie en de liberale visie op het middenveld. Zo stelt hij bijvoorbeeld dat het stijgende individualisme omgekeerd evenredig is met de zin voor verantwoordelijkheid. Het middenveld speelt een belangrijke rol bij het aanwakken en kanaliseren van verantwoordelijkheidszin van burgers. Het middenveld heeft dus absoluut zijn plaats tussen burger en overheid, gelukkig maar. Over inspraak merkt hij op dat alle actiegroepen bij besluitvorming moeten worden betrokken maar dat er uiteraard wel een primaat van de politiek bestaat. Het zijn de verkozenen die beslissen. Hij benadrukt dat primaat van de politiek niet hetzelfde is als ‘dictaat’ van de politiek.

Tom Vandenkendelaere (jong CD&V) wijst erop dat middenveld niet alleen zinvol en nuttig is, maar ook fundamenteel nodig in een democratie. Het maakt een democratie gewoon beter. Het nieuwere zogenaamde ‘pop-up middenveld’ is inderdaad vaak fragmentarisch en tijdelijk maar daagt tegelijk het verenigingsleven permanent uit. En dat is een goede zaak, want middenveld moet zichzelf durven vernieuwen of heruitvinden. De kracht van sociale media is inderdaad niet te onderschatten, maar engagement, binding en verenigingsleven moet toch véél meer zijn dan dat. Op het vlak van organisatie- en actievormen ziet hij een grote verscheidenheid. Betogingen zijn bv bij uitstek een actiemiddel voor tijdelijke structuren.

Crisis, pessimisme en wantrouwen: wat zie je de overheid, middenveld en markt daaraan doen?

Ralph Packet (Jong N-VA) bereidde dit thema voor. Hij start door te stellen dat de financiële crisis een gevolg is van een ongezond economisch systeem en een slecht monetair beleid dat vanuit de VS naar Europa is overgewaaid. De markteconomie is geëvolueerd naar een systeem waarbij banken en overheden meer uitgeven dan dat er middelen beschikbaar zijn. Toen men de schuld niet langer onder controle had, werd er naar broze financiële instrumenten gegrepen tot het hele systeem inzakte. Vandaag heeft de geglobaliseerde wereld nood aan een vernieuwd economisch model. Daarnaast kampt België met structurele begrotingstekorten. Die zijn een gevolg van onze geldverslindende institutionele structuren, en een ernstig gebrek aan responsabilisering. We betalen de hoogste belastingen in Europa, terwijl onze pensioenen bij de laagste zijn. De tegengestelde visie tussen Vlamingen en Franstaligen over de belangrijkste socio-economische thema's, zorgt voor een immobilisme dat de welvaart van alle Belgen op de helling zet. Een jongere die vandaag begint te werken, weet nu al dat hij tienduizenden euro's meer in het systeem zal moeten steken dan dat hij daar ooit opnieuw zal uitkrijgen. De lasten om de Belgische begroting op orde te krijgen worden steeds zwaarder, de solidariteit duurder, en daarbovenop laat de vorige generatie politici een gigantische staatsschuld na. Straks gelooft geen enkele jongere nog in het sociale contract zoals het altijd heeft bestaan. Er zijn de laatste jaren nauwelijks maatregelen genomen om het beschermingsmodel zoals we het kennen en nodig hebben, in stand te houden.

Hierdoor worden de fundamentele van de interpersoonlijke solidariteit uitgehold. Mensen worden onverschillig en hebben op de duur geen vertrouwen meer in de onderlinge verbanden tussen individuen, gemeenschap en staat." Ze krijgen het gevoel dat ze betalen voor een systeem van en voor iemand anders." Wie het gevoel krijgt nergens deel van uit te maken, wordt ongelukkig. Het lidmaatschap van onze lotsgemeenschap biedt net het houvast dat zoveel mensen nodig hebben. Vooral de meest kwetsbare. Pas in het referentiekader van onze Vlaamse gemeenschap kan de samenleving bloeien. Binnen dat kader worden de verbanden tussen individu en gemeenschap georganiseerd door het middenveld. Een sterk middenveld bestaat uit gewone mensen die initiatief nemen, mensen verenigen en cultuur overdragen. Het zet anderen aan om te participeren binnen de samenleving zoals die door de vorige generaties werd opgebouwd. Uit die betrokkenheid beseft het individu dat eigenbelang kan overeenkomen met het belang van anderen. De immateriële waarden die uit deze verbanden ontstaan, zoals solidariteit, verantwoordelijkheid en uiteindelijk burgerzin, zijn essentieel voor de uitbouw van een harmonieuze samenleving waarin alle burgers zich maximaal kunnen ontplooiën.

Het middenveld moet de rol spelen van buffer tegen een overheid die veel te sterk ingrijpt in het leven van burgers. Helaas is er daar het probleem van een middenveld dat zelf veel te dicht bij de overheid zit.

Bram Van Braeckvelt (Jong Groen) vraagt zich af of iedereen wel beseft dat het 'crisis' is en dezelfde analyse maakt. Er is duidelijk een financiële, ecologische en economische crisis, een systeemcrisis zeg maar. Maar het lijkt alsof er niets tot zeer weinig uit geleerd wordt. Wat hebben we ondertussen geleerd uit de bankencrisis? Hoe zit het nu eigenlijk met de kernenergie? Waar halen we binnen 10 jaar onze grondstoffen vandaan? Wat leren we uit de impact van besparingen, bijvoorbeeld in Griekenland? Een antwoord op die vragen lijkt niet belangrijk. Het discours van de

voorbijge jaren is namelijk niet veel veranderd. Meer autonomie voor Vlaanderen, meer efficiëntie, meten is weten, werkloosheidsuitkeringen beperken in de tijd, activeren van allochtonen... Als er nu iets is, wat we geleerd hebben, is het dat vrijheid niet gelijk staat aan blijheid. Integendeel. Emanciperende vrijheid is belangrijk, maar kan alleen maar met aandacht voor bepaalde grenzen en met focus op het sámen leven.

Politieke partijen moeten daarom duidelijk maken waarvoor ze staan. Te lang heeft de strijd om de centrumkiezer geleid tot een afbrokkeling van de duidelijkheid en dit terwijl de vrije markt verder een vrijgeleide kreeg. Politieke partijen hebben een verantwoordelijkheid om te zorgen voor en overheid die kan bij sturen, regulerend werken. Wat ontbreekt bij de meeste politieke partijen is visionair zijn. Of net niet? De ideologie van de meeste partijen van dit land is gestoeld op verdere individualisering, de wet van de sterkste en hoe minder bijsturing, hoe beter. Dit begint bij de focus op de economische functie van kinderopvang en onderwijs en eindigt met winst te maken op kap van de zorgbehoevende bejaarde. Een discours dat de overheid en het middenveld in het gedrang brengt. Met Antwerpen als ultiem voorbeeld.

Vandaag laat de overheid te veel mensen in de steek. Belastingverlagingen voor grote bedrijven terwijl daar geen tewerkstellingsgarantie tegenover staat. De jeugdwerkloosheid is sinds 1992 blijven stijgen. Het aantal werkloze niet-EU-burgers is nergens zo hoog als in België. Blijvende wachtrijen in de gehandicaptenzorg of de bijzondere jeugdzorg. Woonbonussen ten voordele van de immobiliënsector en de banken, terwijl de vraag naar kwaliteitsvolle en vooral betaalbare woningen torenhoog blijft. Het is tijd voor een ommekeer.

En daar komt het middenveld op de proppen, die dagdagelijks haar mobiliserende kracht en nut geloofwaardig kan inzetten. Daar knelt de schoen, dé uitdaging voor het middenveld lijkt mij geloofwaardigheid en draagvlak. Want bestaat dé achterban nog wel? Hebben de bestaande verzuilde organisaties nog steeds dezelfde bestaansredenen als decennia geleden? Het middenveld moet weer meer de motor zijn van – zoals Rik Pinxten het noemt - “een aanbod naast ego-gerichte programma’s”. Dat het kan, wordt elke dag bewezen door de New B’s van deze wereld, bijvoorbeeld bij het opzeggen van het hoofddoekverbod in Gent, de voedselteams, De Wereld Morgen en vele andere organisaties. Mensen hebben de economie gemaakt tot wat ze is, mensen kunnen haar ook hervormen. Daarvoor is het gemakkelijk om alleen te kijken naar de sociale partners en overheid alleen. Al hebben ze weldegelijk een belangrijke verantwoordelijkheid. Ook ondernemers en het ‘nieuwe ondernemen’ kunnen hun bijdrage leveren tot een andere economie. Er zouden meer ecologische ondernemers moeten zijn, die bereid zijn om buiten de lijntjes van de vrije markt te kleuren. Die bv. coöperatieven uit de grond stampen, die bereid zijn duidelijk te kiezen voor minder belastende of herbruikbare koopwaar en kwaliteitsvolle welzijn, zorg of cultuur. Sociale ondernemers die voorrang geven aan kwaliteit. Ondernemers die de lokale economie en tewerkstelling versterken, eventueel gebruik maken van een alternatieve munt en een andere weg inslaan dan de vrije markt mondialisering die eerder neigt naar monopolies dan naar diversiteit.

Moet het anders? Ja. Kan het anders? Ja. Kan het middenveld daar een belangrijke rol in spelen? Ja. Meer zelfs, zonder het middenveld zou er geen transitie mogelijk zijn.

Tom Vandenkendelaere (Jong CD&V) stelt dat een diepe crisis tot een maatschappelijke omwenteling kan leiden, op voorwaarde dat mensen de kansen grijpen om het roer om te slaan. Zo’n kansen zijn weggelegd voor elk van de maatschappelijke actoren: de overheid kan etterende wonden

uit het verleden helen, het bedrijfsleven gaat op zoek naar nieuwe insteken en mogelijkheden om een veranderde markt te bedienen en het middenveld herschikt zich in het belang van de mensen die er deel van uitmaken. Als gevolg van de crisis concentreert een overheid zich op haar kerntaken. Hét moment om eindelijk werk te maken van een consumentengerichte dienstverlening met directe inspraak, zou men kunnen denken. Op lokaal niveau kan dat tot zekere hoogte. Op bovenlokaal niveau zou zo'n uitzuivering onlosmakelijk leiden tot een herleiding van de rol van het middenveld dat vaak als go-between fungeert. De Amerikaanse wetenschapper Robert Putnam schuift het menselijk kapitaal en de kracht van het verenigingsleven naar voor als versterkende factoren voor een democratie. Verenigde mensen zijn beter in staat om gemeenschappelijke doelstellingen na te streven, en het verenigen zelf leert mensen omgaan met andere meningen. Ieder goedwerkend bestuur van een vinkeniërsbond, biljartclub of jeugdbeweging is een leerschool voor democratisch handelen. Dit is de kern van het personalisme, een hoeksteen van de christendemocratie. Het middenveld heeft wel degelijk zijn plaats tussen de overheid en de burger. Over een vernieuwde invulling van de rol van het middenveld moet door het middenveld zelf kritisch nagedacht worden. Net zoals een crisisperiode bedrijven ertoe dwingt om op zoek te gaan naar nieuwe manieren om hun producten te ontwerpen, ontwikkelen en verkopen in een veranderde markt, moet het middenveld nadenken over de invulling van haar rol. Het kan zich in deze tijden vooral laten kenmerken door flexibiliteit, om in te spelen op de vernieuwde houding van de mens tegenover maatschappelijke actoren in het algemeen. Daarbij staat directe inspraak haaks op de bestaande, vaak logge adviesvorming. Daarbij is ook minder het lidmaatschaps- of 'getrouwheids'-aspect aan de orde, en meer het netwerk- en platformaspect. Flexibiliteit in organisatie- en inspraakprocessen zal het middenveld toelaten om haar krachtigste kenmerk te behouden, zijnde het zin-geven aan levens van mensen boven de dagelijkse sleur uit, en mensen zin geven om samen iets te doen ten voordele van de samenleving. Daar ligt ook net de meerwaarde van het middenveld tegenover het bedrijfsleven. Het middenveld versterkt het menselijk kapitaal daar waar het bedrijfsleven zich moet beperken tot het versterken van kapitaal *tout court*. De *corporate social responsibility* die graag nog meer ingang kan vinden, kan nooit de kracht van het middenveld vervangen, omdat het nooit een kerntaak van het bedrijfsleven kan worden. Een correcte verhouding tussen bedrijfsleven, overheid en middenveld, waarin vertrouwen kan heersen tussen de actoren onderling, is daarbij cruciaal.

Maite Morren (Jongsocialisten) hekelt het feit dat sommige 'mythes' boven elke verdenking staan. Zo wordt de schuld voor jeugdwerkloosheid in Europa, en zeker in Zuid-Europa, vooral gelegd bij de 'starre' arbeidsmarkten van de landen in deze regio. Terwijl de landen in het Noorden van Europa geloofd worden om hun flexibele arbeidsmarkt. Euh, de crisis begon toch door een bankencrisis, speculatie en een ontspoorde bonuscultuur? In elk geval, dreigen jongeren hun zelfvertrouwen te verliezen, zowel in starre als in flexibele arbeidsmarkten. Is er dan een derde weg? Is dit een tijd voor compromis of net niet? Volgens mij is het compromis in de huidige omstandigheden hooguit tijdverlies. Want u weet zelf ook wel hoe zo'n compromis maken in zijn werk gaat: eindeloos gepalaver over principes en waarden. Terwijl er slechts één principe voorop staat: geef jongeren hun toekomst terug. En daar komen arbeidsmarkten die jongeren zekerheid geven van pas. Jobs met uitzicht op een toekomst, contracten die waterdicht zijn, loon naar werk. En wat die waarden betreft, dat kunnen volgens ons alleen maar de volgende zijn: vrijheid, gelijkheid, solidariteit, duurzaamheid en internationalisme. Laten we er nog een belangrijke, niet te onderschatten, waarde aan toe te voegen: trots en zelfs een beetje ijdelheid. Wij weigeren de toekomst voor jongeren in Europa als een bodemloze put te zien. Jongeren zijn daarbij aan zet. Een beleid kan voorwaarden scheppen en

kansen creëren, zoals instapbanen en onderwijs, maar de enige echte garantie die we hebben vandaag is het zelfvertrouwen van onze jeugd.

Over de rol van 'waarden' en referentiekaders is iedereen het erover eens dat het middenveld moet durven herbronnen en/of zichzelf heruitvinden. 'Neutraliteit' of schimmigheid is daarbij uit den boze. Elk op hun manier roepen de jongerenvoorzitters op om niet neutraal te zijn, kleur te bekennen én daar resoluut voor te gaan. **Frederic Vandeput (Jong VLD)** ziet hernieuwde kansen voor het middenveld om aan waarden en invulling ervan te werken, nu de 'opgelegde waarden' vanuit bijvoorbeeld de kerk wegdeemsteren. Algemeener wordt gezegd dat het middenveld het gat van de 'ontwaarding' in de samenleving kan opvangen, maar dan moeten ze écht terug gaan focussen en inzetten op hun immateriële waarden.

Inzake het zogenaamde kerntakendebat, stelt Tom Vandenkendelaere (Jong CD&V) dat het middenveld tout court een grotere rol moet spelen. Nu des te meer, gezien door de crisis zowel overheid als markt zich –noodgedwongen- opnieuw op hun kerntaken moeten concentreren. Waarop **Frederic Vandeput (Jong VLD)** inpikt dat we inderdaad veel minder van de overheid moeten verwachten, maar dat we er wél moeten kunnen op vertrouwen dat wat ze doen, ze goed doen. Voor Tom zijn subsidiariteit en het dicht bij de burger organiseren van beleid richtprincipes bij het voeren van een kerntakendebat. **Ralph Packet (Jong N-VA)** stelt zich dan weer de vraag of we het kerntakendebat niet eerder sectoraal moeten voeren. Hij geeft mee dat de rol en werking van middenveldorganisaties in bijvoorbeeld onderwijs & zorg goed is en resultaten boekt. Dat was volgens hem niet het geval in de integratiesector, wat minister Bourgeois noodzaakte om daar orde op zaken te stellen en één en ander te gaan stroomlijnen. **Bram Van Braeckvelt (Jong Groen)** is het daar mee oneens en stelt dat er in een kerntakendebat fundamentele keuzes moeten gemaakt worden, gebaseerd op een duidelijke visie.

Als **slotbeschouwing** worden een aantal elementen uit de discussie gelicht:

- Er is een consensus over de rol van het middenveld als brug tussen burger en overheid.
- Er is een consensus over de oproep aan het middenveld om niet neutraal te zijn en radicaal kleur te bekennen.
- Er is een consensus over feit dat een kerntakendebat niet enkel mag gevoerd worden op basis van besparingen.
- Er zijn veel boodschappen voor het middenveld ("het middenveld moet ..."), maar staan daar ook op een bepaalde manier (evenveel) middelen tegenover?
- Middenveld moet lef hebben om zichzelf te herbronnen, her uit te vinden en moet constructief omgaan met het 'pop-up-middenveld'.
- Middenveld moet burgers organiseren en engageren voor een betere samenleving. Daaraan ontleent solidariteit haar draagvlak.
- Het loont de moeite voor het middenveld om te zoeken naar een goede integratie van sociale media, maar verwacht daar ook niet álles van.
- Zit het middenveld te dicht bij de overheid? Spelen ze daardoor onvoldoende hun échte rol?
- Oproep aan politici dat financiering van verenigingen, liefst structureel, belangrijk is. Over hoe dit moet gebeuren, lopen meningen sterk uiteen.

- In een snel veranderende samenleving is het moeilijk om goed om te gaan met inspraak en overleg (bv. sociaal overleg). In elk geval moeten politici nieuwe inspraakvormen wel ernstig nemen en durven 'oude participatiekanalen' herdenken (in samenspraak met verenigingen).
- Gezamenlijke oproep aan politici voor minder regels en meer vertrouwen in burgers en hun verenigingen.
- ...